Finansutskottets betänkande 1986/87:7

om fortsatt kreditpolitisk lagstiftning (prop. 1986/87:27)

FiU 1986/87:7

Sammanfattning

I betänkandet tillstyrker utskottet att giltighetstiden för lagen om kreditpolitiska medel förlängs i enlighet med propositionens förslag med ytterligare en treårsperiod, t.o.m. utgången av år 1989. Även om flertalet av de kreditpolitiska instrument som regleras i lagen inte utnyttjas för närvarande anser utskottet att lagens giltighetstid av beredskapsskäl bör förlängas. Under den kommande treårsperioden väntas en ny riksbankslag träda i kraft, vilket kan komma att påverka utformningen av lagen om kreditpolitiska medel.

Företrädarna för moderata samlingspartiet, folkpartiet och centern i utskottet reserverar sig mot utskottets beslut och föreslår att giltighetstiden förlängs med endast två år, t.o.m. utgången av år 1988. Den 1 januari 1989 bör en ny riksbankslag kunna träda i kraft och under tiden fram till dess bör lagen om kreditpolitiska medel ersättas med en mer renodlad beredskapslag.

Utskottet föreslår vidare i betänkandet att regeringen under treårsperioden fram till utgången av år 1989 ges bemyndigande att utfärda föreskrifter om betalningsvillkor vid kreditköp. Utskottet har under behandlingen av frågan berett lagrådet tillfälle att yttra sig över propositionens förslag. Lagrådet föreslår vissa preciseringar i bemyndigandet. Lagutskottet har i ett yttrande till finansutskottet instämt i lagrådets synpunkter. Finansutskottet föreslår mot denna bakgrund vissa förändringar i propositionens förslag till bemyndigande.

I en reservation från moderata samlingspartiet, folkpartiet och centern avstyrks förslaget att ge regeringen detta bemyndigande.

Inledning

I detta betänkande behandlar utskottet

proposition 1986/87:27 om fortsatt kreditpolitisk lagstiftning samt

de med anledning av propositionen väckta motionerna
1986/87:Fi103 av Anne Wibble m.fl. (fp),
1986/87:Fi104 av Lars Tobisson m.fl. (m),
1986/87:Fi105 av Stig Josefson och Martin Olsson (c).

Utskottet har inhämtat lagrådets yttrande över i propositionen framlagda förslag till lag med bemyndigande att meddela föreskrifter om betalningsvill-

kor vid kreditköp samt förslag till lag om ändring i konsumentkreditlagen (1977:981). Lagrådets yttrande återfinns som *bilaga 1* till betänkandet.

Vidare har utskottet berett lagutskottet tillfälle att yttra sig i ärendet. Yttrandet (LU 1986/87:2 y) återfinns som *bilaga 2* till betänkandet.

Propositionen

I proposition 27 har regeringen (finansdepartementet) – efter föredragning av statsrådet Bengt K. Å. Johansson – föreslagit riksdagen att anta i propositionen framlagda förslag till

1. lag om fortsatt giltighet av lagen (1974:922) om kreditpolitiska medel,
2. lag med bemyndigande att meddela föreskrifter om betalningsvillkor vid kreditköp,
3. lag om ändring i konsumentkreditlagen (1977:981).

De i propositionen framlagda lagförslagen har följande lydelse:

Lag om fortsatt giltighet av lagen (1974: 922) om kreditpolitiska medel

Härigenom föreskrivs att lagen (1974: 922) om kreditpolitiska medel, som gäller till utgången av år 1986[1], skall ha fortsatt giltighet till utgången av år 1989.

[1] Lagens giltighetstid senast förlängd 1983: 916.

Lag med bemyndigande att meddela föreskrifter om betalningsvillkor vid kreditköp

Regeringen får meddela föreskrifter om de betalningsvillkor som säljare eller kreditgivare skall tillämpa gentemot konsumenter vid kreditköp av varor, tjänster eller andra nyttigheter. Regeringen får också meddela föreskrifter om skyldighet för säljare och kreditgivare att lämna de upplysningar som behövs för myndigheternas tillsyn.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987 och gäller till utgången av år 1989.

Genom lagen upphävs lagen (1975:90) med bemyndigande att meddela föreskrifter om betalningsvillkor vid yrkesmässig försäljning av bilar.

Lag om ändring i konsumentkreditlagen (1977: 981)

Härigenom föreskrivs att 30 § konsumentkreditlagen (1977: 981) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
30 §[1]	
Bestämmelserna i 8 och 9 §§ gäller ej kreditköp för vilka föreskrifter om kontantinsats har meddelats med stöd av *lagen (1975: 90) med bemyndigande att meddela föreskrifter om betalningsvillkor vid yrkesmässig försäljning av bilar. Bestämmelserna gäller inte heller kreditköp för vilka föreskrifter har meddelats med stöd av lagen (1985: 580) med bemyndigande att meddela föreskrifter om betalningsvillkor vid kreditköp.*	Bestämmelserna i 8 och 9 §§ gäller ej kreditköp för vilka föreskrifter om kontantinsats har meddelats med stöd av *lagen (1986: 000) med bemyndigande att meddela föreskrifter om betalningsvillkor vid kreditköp.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

[1] Senaste lydelse 1985: 581.

1986/87:Fi103 av Anne Wibble m.fl. (fp), vari hemställs

1. att riksdagen med ändring av regeringens förslag beslutar om en förlängning av giltighetstiden för lagen om kreditpolitiska medel (1974:922) med två år,

2. att riksdagen avslår regeringens förslag om fortsatt bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter om betalningsvillkor vid kreditköp,

3. att riksdagen avslår förslaget till lag om ändring i konsumentkreditlagen (1977:981).

1986/87:Fi104 av Lars Tobisson m.fl. (m), vari hemställs

1. att riksdagen beslutar att den fortsatta giltighetstiden för lagen (1974:922) om kreditpolitiska medel begränsas till två år, dvs. till utgången av år 1988,

2. att riksdagen beslutar att avslå förslaget till lag med bemyndigande att meddela föreskrifter om betalningsvillkor vid kreditköp,

3. att riksdagen beslutar att upphäva 30 § i konsumentkreditlagen (1977:981) samt

4. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som ovan anförts om det fortsatta kreditpolitiska reformarbetet.

1986/87:Fi105 av Stig Josefson och Martin Olsson (c), vari hemställs

1. att riksdagen beslutar med ändring av vad i propositionen föreslås att lagen om fortsatt giltighet av lagen (1974:922) om kreditpolitiska medel skall ha fortsatt giltighet till utgången av år 1988,

2. att riksdagen avslår förslaget i proposition 1986/87:27 om lag med bemyndigande att meddela föreskrifter om betalningsvillkor vid kreditköp.

Utskottet

Fortsatt giltighet av lagen (1974:922) om kreditpolitiska medel

De traditionella kreditpolitiska instrumenten är marknadsoperationer och diskontopolitik. Därutöver förfogar riksbanken över de instrument som regleras genom lagen (1974:922) om kreditpolitiska medel. De är likviditetskrav, kassakrav, utlåningsreglering, emissionskontroll, allmän placeringsplikt, särskild placeringsplikt och räntereglering. Utlåningsreglering, allmän och särskild placeringsplikt och räntereglering anses vara extraordinära medel. Förordnande om att använda något av dessa medel får meddelas endast om synnerliga skäl föreligger.

Lagen om kreditpolitiska medel trädde i kraft den 1 januari 1975. Giltighetstiden begränsades av riksdagen, på finansutskottets förslag (FiU 1974:39, rskr. 357), till tre år. Den har därefter förlängts vid fyra tillfällen, senast genom beslut av riksdagen hösten 1983 med tre år till utgången av år 1986.

För år 1983, det år då lagen senast förlängdes, hade antingen regeringen utfärdat förordnanden, på fullmäktiges i riksbanken framställning, eller riksbanken träffat frivilliga överenskommelser med berörda institut som sammantaget innebar att samtliga i lagen angivna instrument, dvs. även de

extraordinära medlen, tillämpades i någon form. Under den senaste treårsperioden har emellertid en långtgående avreglering skett på penning- och kreditmarknaderna. Betydande lättnader genomfördes i emissionskontrollen redan sommaren 1983. Likviditetskvoterna för bankerna avskaffades i september 1983. Ränteregleringen upphörde för bankerna i maj 1985 och har därefter tillämpats endast för livförsäkringsföretag avseende realräntelån och indexlån. Utlåningsregleringen avskaffades i november 1985. Regeringens förordnanden om placeringsplikt gäller till utgången av år 1986, och riksbankens tillämpningsföreskrifter gäller t.o.m. den 30 november 1986. Riksbanksfullmäktige har den 25 september 1986 beslutat att inte begära en förlängning av detta förordnande. Placeringsplikten har inneburit att livförsäkringsbolagen och allmänna pensionsfonden har ålagts att förvärva prioriterade obligationer utgivna för statens, bostadsbyggandets och jordbrukets långfristiga finansiering.

Efter den 30 november 1986 kommer således den kreditpolitiska lagen enligt nu gällande förordnanden endast att användas för tillämpning av kassakrav för banker och ränteregleringen (realräntelån och indexlån) för livförsäkringsbolag.

Av de penningpolitiska instrumenten, som kan tillämpas med stöd av förordnande enligt lagen om kreditpolitiska medel, kan kassakravet ses som ett traditionellt centralbanksinstrument i högre grad än de andra medlen. Kassakravet är nämligen generellt verkande på liknande sätt som diskontopolitik eller marknadsoperationer. De övriga instrumenten är selektiva och syftar i första hand till att styra krediter till vissa sektorer och till att styra räntorna.

Riksbanksfullmäktige har hemställt om att lagen om kreditpolitiska medel skall förlängas till utgången av år 1989. Riksbanken har också i samband därmed, under förutsättning att riksdagen beslutar om en förlängning av den kreditpolitiska lagen, hemställt om att nytt förordnande om kassakrav utfärdas beträffande bankinstituten. Ett motsvarande förordnande har också begärts för ränteregleringen av livförsäkringsföretag avseende realräntelån och indexlån.

I propositionen föreslås i enlighet med riksbanksfullmäktiges förslag att giltighetstiden för den kreditpolitiska lagstiftningen förlängs till utgången av år 1989. Som motiv anförs att även om den kreditpolitiska lagstiftningen för närvarande utnyttjas i ringa utsträckning kvarstår behovet av en beredskapslag som kan tillgripas snabbt om den framtida internationella eller inhemska utvecklingen så påkallar.

I propositionen erinras om att statsskuldspolitiska kommittén (Fi 1983:07) i sitt slutbetänkande (SOU 1986:22) Riksbanken och riksgäldskontoret har föreslagit att bestämmelserna i den kreditpolitiska lagen om kassakrav förs över till en föreslagen ny riksbankslag. Till detta kommer de ändringar av delvis teknisk natur som den kreditpolitiska utredningen föreslagit och som kan komma att aktualiseras under tiden fram till utgången av år 1989. I propositionen förordas att frågan om sådana ändringar i den kreditpolitiska lagen tas upp i samband med beredningen av statsskuldspolitiska kommitténs förslag.

I de tre *motionerna Fi103, Fi104* och *Fi105* som väckts med anledning av

propositionen föreslås att giltighetstiden för lagen om kreditpolitiska medel förlängs med två år, dvs. t.o.m. utgången av år 1988 i stället för t.o.m. utgången av år 1989 som föreslås i propositionen. Som motiv anförs att det förslag till ny riksbankslag som lagts fram av statsskuldspolitiska kommittén bör kunna träda i kraft den 1 januari 1989. Enligt lagförslaget ges riksbanken möjlighet att utnyttja kassakravsinstrumentet. Detta styrmedel bör enligt motionärerna kunna användas under normala förhållanden. Gällande lagstiftning bör därför reduceras till beredskapslagar för extraordinära situationer. Enligt motionärerna bör detta kunna ske under den tid som erfordras för att införa en ny riksbankslag.

Utskottet konstaterar att det finns en samstämmighet i synen på kassakvotskravet som ett marknadskonformt medel. Det finns därför skäl att förlänga giltighetstiden för lagen om kreditpolitiska medel där kassakvotskravet regleras. Utskottet har inte anledning att i detta sammanhang ta ställning till om dessa bestämmelser bör införas i en ny lag om riksbanken och vilka konsekvenser detta eventuellt skulle få på den kreditpolitiska lagstiftningen. Dessa frågor bör tas upp senare i samband med att statsmakterna tar ställning till statsskuldspolitiska kommitténs förslag. I avvaktan härpå bör således giltighetstiden för den kreditpolitiska lagstiftningen förlängas.

Frågan om huruvida denna förlängning bör avse två eller tre år har inte någon avgörande betydelse för utformningen eller utvecklingen av kredit- och penningpolitiken. Frånsett den i detta sammanhang mindre frågan om räntereglering för livförsäkringsbolagens index- och realräntelån föreligger en stor samstämmighet mellan propositionen, motionerna och riksbanksfullmäktige om vilka kreditpolitiska instrument som under normala förhållanden bör utnyttjas i kredit- och penningpolitiken. Frågan om giltighetstidens längd måste därför anses vara en underordnad fråga.

Regeringens bedömning är att de följdfrågor som kan uppkomma i samband med ställningstagandet till statsskuldspolitiska kommitténs förslag, liksom de frågor av teknisk natur som den kreditpolitiska utredningen föreslagit, kan komma att aktualiseras under tiden fram till utgången av år 1989.

Utskottet ser inte anledning att göra någon annan bedömning. Skulle förändringar i lagen om kreditpolitiska medel komma att aktualiseras tidigare kan det också i det sammanhanget finnas anledning att ta ställning till giltighetstiden. Med det anförda avstyrker utskottet det första yrkandet i motionerna Fi103, Fi104 och Fi105 samt yrkande 4 i motion Fi104.

Bemyndigande att meddela föreskrifter om betalningsvillkor vid kreditköp

I propositionen föreslås att regeringen ges ett bemyndigande att meddela föreskrifter om de betalningsvillkor som säljare eller kreditgivare skall tillämpa gentemot konsument vid kreditköp av varor, tjänster eller andra nyttigheter. Som skäl härför anförs att nuvarande bemyndigande att meddela föreskrifter vid kreditköp ger regeringen möjlighet att, i särskilt uppkomna lägen, påverka konsumtionen och därmed efterfrågeläget i ekonomin. Bemyndigandet att meddela föreskrifter om betalningsvillkor vid yrkesmäs-

sig försäljning av bilar ger på motsvarande sätt regeringen möjlighet att påverka den betydande del av konsumtionen som avser bilköp. Behov av sådana restriktioner kan, anförs det i propositionen, uppkomma t.ex. i samband med andra penningpolitiska åtgärder, och de måste kunna sättas in med omedelbar verkan. För att en samtidig bedömning skall kunna ske bör, enligt propositionens förslag, bemyndigandena ges i en ny gemensam lag vars giltighetstid samordnas med den som gäller för den kreditpolitiska lagen.

I *motionerna Fi103, Fi104* och *Fi105* yrkas avslag på propositionens förslag. Förslaget ger regeringen möjligheter att göra stora ingrepp i kreditgivning och prisbildning. Enligt motionärernas uppfattning bör kreditmarknaden i görligaste mån vara fri från denna typ av ingrepp. Skulle det i någon alldeles speciell situation vara motiverat med ett ingrepp mot konsumentkrediter, får det enligt motion Fi104 ordnas med tidsbegränsad lagstiftning i det aktuella fallet.

I motion Fi105 anförs dessutom vissa konstitutionella betänkligheter mot förslaget till bemyndigande. Med åberopande av vad som anfördes i en avvikande mening i lagutskottets yttrande (LU 1985/86:4 y) våren 1986 till finansutskottet (FiU 1985/86:30) anför motionärerna att formellt sett ger bemyndigandet möjlighet att helt förbjuda köp som inte sker mot kontant betalning. En så vittgående fullmaktslag kan inte accepteras. Det kan vidare ifrågasättas, anför motionärerna, om ett bemyndigande av den innebörd lagförslaget rymmer är förenligt med den normgivningskompetens som riksdagen enligt regeringsformen har att utöva. Motionärerna anser därför att propositionens förslag bör prövas mot stadgandet i RF 8 kap. 2 § att "föreskrifter om rätt till fast och lös egendom, om avtal samt om bolag, föreningar, samfälligheter och stiftelser" som rör enskildas personliga ställning samt om deras personliga och ekonomiska förhållanden meddelas genom lag. Motionärerna anser mot denna bakgrund att lagrådet bör beredas tillfälle att yttra sig i frågan före riksdagens ställningstagande.

Utskottet beslutade med anledning härav den 11 november 1986 att *inhämta lagrådets yttrande* över förslaget till bemyndigande. (Yttrandet fogas som bilaga 1 till detta betänkande.)

Lagrådet anför i sitt yttrande bl.a. att bemyndigandet skall kunna utnyttjas när det bedöms nödvändigt av samhällsekonomiska skäl. Att riksdagen bemyndigar regeringen att i sådana situationer utfärda föreskrifter som stramar åt näringsidkares möjligheter att ge kredit i den yrkesmässiga verksamheten synes enligt lagrådet vara fullt förenligt med regeringsformens regler för normgivning. Bemyndigandet får, enligt lagrådet, emellertid självfallet utnyttjas endast för att meddela föreskrifter av offentligrättslig art. Föreskrifterna får däremot inte ingripa i enskilda personers inbördes ekonomiska förhållanden och därmed inte heller i avtal som har ingåtts eller som ingås mellan näringsidkare och konsumenter (jfr 8 kap. 2 §).

Med hänsyn till det anförda anser lagrådet – från de synpunkter som lagrådet har att beakta – att det i princip inte finns något att erinra mot den föreslagna bemyndigandelagen. Lagrådet anser emellertid att det kan anföras motiv för att ytterligare precisera det föreslagna bemyndigandet. Sålunda bör av bemyndigandet framgå att det endast får utnyttjas i den utsträckning som bedöms vara nödvändig av samhällsekonomiska skäl.

Dessutom bör det begränsas till att avse kreditgivning i yrkesmässig verksamhet. Lagrådet föreslår därför att första meningen i lagförslaget ges följande lydelse: "Regeringen får, i den utsträckning som bedöms vara nödvändig av samhällsekonomiska skäl, meddela föreskrifter om de betalningsvillkor som i yrkesmässig verksamhet säljare eller kreditgivare skall tillämpa gentemot konsumenter vid kreditköp av varor, tjänster eller andra nyttigheter."

Lagutskottet, som av finansutskottet beretts tillfälle att yttra sig över propositionens förslag (se bilaga 2), instämmer i vad lagrådet anfört. Lagutskottet framhåller härutöver att det inte nu finns anledning att göra någon annan bedömning i fråga om behovet av den föreslagna lagstiftningen än den som riksdagen gjorde för ett halvår sedan. Lagutskottet ser det också som en fördel att bemyndigandena föreslås samlade i en lag med samma begränsade giltighetstid som lagen om kreditpolitiska medel. Med hänsyn till att den föreslagna lagen ger regeringen en tämligen långtgående fullmakt att ingripa mot kreditköp och därmed i viss mån sätta konsumentkreditlagen ur spel understryker lagutskottet liksom tidigare att bemyndigandet inte är avsett att tas i bruk annat än i nödfall. Utgångspunkten bör vara att bemyndigandet så långt möjligt inte skall behöva utnyttjas och om så sker endast för en begränsad period. I likhet med vad som anfördes då frågan prövades förra gången förutsätter lagutskottet vidare att regeringen, då föreskrifter med stöd av lagen skall utfärdas, noga överväger vilka kreditköpsformer som behöver regleras och i författningstexten försöker precisera dem. Lagutskottet hänvisar i detta sammanhang till sitt tidigare uttalande om vikten av att regeringen tar hänsyn till de särskilda problem som till följd av en kreditåtstramning kan drabba vissa branscher av näringslivet och mindre kapitalstarka konsumenter.

Lagutskottet förordar sammanfattningsvis att riksdagen antar de framlagda lagförslagen med den ändring som föreslagits av lagrådet. Motionerna Fi103, Fi104 och Fi105 bör enligt lagutskottet avslås i motsvarande delar. Företrädarna för moderata samlingspartiet, folkpartiet och centerpartiet i lagutskottet förordar i en avvikande mening till yttrandet att riksdagen bifaller motionerna och avslår propositionens förslag i dessa delar.

Finansutskottet vill med anledning härav anföra följande. Den svenska ekonomin har vid flera tillfällen under de senaste decennierna utsatts för stora och plötsliga påfrestningar. En alltför kraftig inhemsk efterfrågetillväxt har vid ett par tillfällen de senaste åren lett till påtagliga försämringar av bytesbalansen. Det har krävts åtgärder vid dessa tillfällen för att hålla tillbaka bl.a. den privata konsumtionen. Utskottet delar därför uppfattningen att regeringen bör ges möjlighet att i särskilt uppkomna lägen kunna påverka den privata konsumtionen och därmed en stor del av efterfrågan i den svenska ekonomin. Skärpta kreditrestriktioner gentemot konsumenter kan tillsammans med andra åtgärder vara ett verksamt medel i sådana situationer. Utskottet tillstyrker därför att regeringen ges ett bemyndigande att utfärda föreskrifter om betalningsvillkor vid kreditköp.

Vad gäller utformningen av detta bemyndigande delar utskottet lagutskottets uppfattning att en precisering bör göras i lagförslaget i enlighet med lagrådets förslag.

I likhet med vad finansutskottet och lagutskottet tidigare anfört bör det understrykas att bemyndigandelagen rörande konsumentkrediter är avsedd att användas med stor återhållsamhet. Utgångspunkten bör vara att bemyndigandet, om så är möjligt, inte skall utnyttjas och när det likväl blir nödvändigt bör det ske endast för en begränsad period.

Eventuella åtgärder bör vara neutrala i förhållande till olika kreditformer. I annat fall kan åtgärdernas kreditpolitiska effektivitet urholkas genom överströmning mellan olika kreditformer. Detta talar också för att sammanföra de olika kreditformerna till ett bemyndigande. Utskottet förutsätter i likhet med vad lagutskottet anför att regeringen, då föreskrifter skall utfärdas med stöd av lagen, noga överväger vilka kreditköpsformer som behöver regleras och i författningstexten försöker precisera dem. Det finns också skäl för utskottet att hänvisa till tidigare uttalanden om att hänsyn bör tas till de särskilda problem som en kreditåtstramning kan ge upphov till för vissa branscher av näringslivet och mindre kapitalstarka konsumenter. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Fi103 yrkandena 2 och 3, Fi104 yrkandena 2 och 3 samt Fi105 yrkande 2.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *fortsatt giltighet av lagen om kreditpolitiska medel*
att riksdagen med avslag på motionerna 1986/87:Fi103 yrkande 1, 1986/87:Fi104 yrkande 1 och 1986/87:Fi105 yrkande 1 antar det i proposition 1986/87:27 framlagda förslaget till lag om fortsatt giltighet av lagen (1974:922) om kreditpolitiska medel,

2. beträffande *det fortsatta kreditpolitiska reformarbetet*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Fi104 yrkande 4,

3. beträffande *bemyndigande att meddela föreskrifter om betalningsvillkor vid kreditköp*
att riksdagen med avslag på motionerna 1986/87:Fi103 yrkande 2, 1986/87:Fi104 yrkande 2 och 1986/87:Fi105 yrkande 2 antar det i propositionen framlagda förslaget till lag med bemyndigande att meddela föreskrifter om betalningsvillkor vid kreditköp med följande som *Utskottets förslag* betecknade lydelse:

Regeringens förslag	*Utskottets förslag*
Förslag till Lag med bemyndigande att meddela föreskrifter om betalningsvillkor vid kreditköp	
Regeringen får meddela föreskrifter om de betalningsvillkor som säljare eller kreditgivare skall tillämpa gentemot konsumenter vid kreditköp av varor, tjänster eller andra nyttigheter. Regeringen får också meddela föreskrifter om skyldighet för säljare och kreditgivare att lämna	Regeringen får, *i den utsträckning som bedöms vara nödvändig av samhällsekonomiska skäl,* meddela föreskrifter om de betalningsvillkor som *i yrkesmässig verksamhet* säljare eller kreditgivare skall tillämpa gentemot konsumenter vid kreditköp av varor, tjänster eller andra nyttighe-

de upplysningar som behövs för myndigheternas tillsyn.	ter. Regeringen får också meddela föreskrifter om skyldighet för säljare och kreditgivare att lämna de upplysningar som behövs för myndigheternas tillsyn.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987 och gäller till utgången av år 1989.

Genom lagen upphävs lagen (1975:90) med bemyndigande att meddela föreskrifter om betalningsvillkor vid yrkesmässig försäljning av bilar.

4. beträffande *ändring i konsumentkreditlagen*

att riksdagen med avslag på motionerna 1986/87:Fi103 yrkande 3 och 1986/87:Fi104 yrkande 3 antar det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i konsumentkreditlagen (1977:981).

Stockholm den 27 november 1986

På finansutskottets vägnar

Arne Gadd

Närvarande: Arne Gadd (s), Anne Wibble (fp), Roland Sundgren (s), Lars Tobisson (m), Christer Nilsson (s), Bo Södersten (s), Lisbet Calner (s), Lars De Geer (fp), Filip Fridolfsson (m), Hans Petersson i Hallstahammar (vpk), Arne Kjörnsberg (s), Hugo Hegeland (m), Rolf Kenneryd (c), Leif Marklund (s) och Stina Eliasson (c).

Reservationer

1. Fortsatt giltighet av lagen om kreditpolitiska medel

Anne Wibble (fp), Lars Tobisson (m), Lars De Geer (fp), Filip Fridolfsson (m), Hugo Hegeland (m), Rolf Kenneryd (c) och Stina Eliasson (c) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 8 som börjar med "Utskottet konstaterar" och slutar med "motion Fi104" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att giltighetstiden för den nuvarande kreditpolitiska lagen inte bör utsträckas längre än vad som krävs för att utarbeta en ny riksbankslag där bl.a. kassakvotskravet kommer att regleras. Enligt vad utskottet erfarit kommer ett sådant förslag, baserat på statsskuldspolitiska kommitténs förslag, att föreläggas riksdagen under våren 1987. En ny lagstiftning kommer i så fall att kunna träda i kraft den 1 januari 1989. Giltighetstiden för den kreditpolitiska lagen bör därför endast utsträckas till och med utgången av år 1988.

Den avreglering som ägt rum på kreditmarknaden under senare år har skett i praxis utan att motsvarande förändringar har gjorts i lagstiftningen. Flertalet av de instrument som lagen om kreditpolitiska medel omfattar är

inte längre aktuella. Placeringsplikten skall enligt riksbanksfullmäktige inte tillämpas efter den 30 november. En rutinmässig förlängning av nuvarande lagstiftning skulle emellertid innebära att regering och riksbanksfullmäktige ges möjlighet att utan riksdagens hörande återinföra de olika regleringsinstrumenten. Detta vore enligt utskottets mening olämpligt. Det finns därför skäl att omarbeta den nuvarande lagstiftningen till en ren beredskapslag för de instrument som behövs för extraordinära situationer. Detta bör kunna ske under de två år som erfordras för att införa en ny riksbankslag. Vad utskottet nu anfört om inriktningen av det fortsatta kreditpolitiska reformarbetet bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels utskottets hemställan under 1 och 2 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *fortsatt giltighet av lagen om kreditpolitiska medel*

att riksdagen med bifall till motionerna 1986/87:Fi103 yrkande 1, 1986/87:Fi104 yrkande 1 och 1986/87:Fi105 yrkande 1 avslår propositionens förslag och antar följande

Förslag till
Lag om fortsatt giltighet av lagen (1974:922) om kreditpolitiska medel

Härigenom föreskrivs att lagen (1974:922) om kreditpolitiska medel, som gäller till utgången av år 1986, skall ha fortsatt giltighet till utgången av år 1988.

2. beträffande *det fortsatta kreditpolitiska reformarbetet*

att riksdagen med anledning av motion 1986/87:Fi104 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

2. Bemyndigande att meddela föreskrifter om betalningsvillkor vid kreditköp

Anne Wibble (fp), Lars Tobisson (m), Lars De Geer (fp), Filip Fridolfsson (m), Hugo Hegeland (m), Rolf Kenneryd (c) och Stina Eliasson (c) anser att

dels den del av utskottets yttrande som på s. 10 börjar med "Finansutskottet vill" och på s. 11 slutar med "yrkande 2" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med vad som anförs i motionerna och i den avvikande meningen i lagutskottets yttrande att bemyndigandet för regeringen att meddela föreskrifter om betalningsvillkor vid kreditköp innebär en långtgående fullmakt att av kreditpolitiska skäl ingripa mot konsumentkrediterna och därmed sätta konsumentkreditlagen ur spel. Formellt sett ger bemyndigandet möjlighet att helt förbjuda köp som inte sker mot kontant betalning. Enligt utskottets mening kan en så vittgående fullmaktslagstiftning av flera skäl inte accepteras. Bl.a. kan regeringens möjligheter att med stöd av bemyndigandet strama åt handeln på kredit få allvarliga effekter på den fria prisbildningen och leda till inte godtagbara ingrepp i enskilda konsumenters levnadsvillkor. Särskilt allvarlig kan situationen bli för mindre kapitalstarka konsumentgrupper.

Redan på grund av anförda skäl ställer sig utskottet avvisande till att regeringen skall ges det begärda bemyndigandet. Härtill kommer att reglering av konsumentkrediter enligt kreditpolitiska utredningen inte är något effektivt kreditpolitiskt instrument. Enligt utskottets mening bör kreditmarknaden i möjligaste mån vara fri från regleringar. Om det i vissa mycket speciella situationer skulle vara motiverat med ett ingrepp mot konsumentkrediter bör detta ordnas genom att regeringen ges ett tidsbegränsat bemyndigande för det aktuella fallet.

På grund av det anförda delar utskottet motionärernas uppfattning att något nytt bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter om betalningsvillkor vid kreditköp inte bör ges. I enlighet härmed bör 30 § i konsumentkreditlagen upphöra att gälla. Utskottet förordar således att riksdagen med bifall till motionerna Fi103 yrkandena 2 och 3, Fi104 yrkandena 2 och 3 samt Fi105 yrkande 2 avslår de i propositionen framlagda förslagen till lag med bemyndigande att meddela föreskrifter om betalningsvillkor vid kreditköp och till lag om ändring i konsumentkreditlagen.

dels utskottets hemställan under 3 och 4 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *bemyndigande att meddela föreskrifter om betalningsvillkor vid kreditköp*

att riksdagen med bifall till motionerna 1986/87:Fi103 yrkande 2, 1986/87:Fi104 yrkande 2 och 1986/87:Fi105 yrkande 2 avslår i proposition 1986/87:27 framlagt förslag till lag med bemyndigande att meddela föreskrifter om betalningsvillkor vid kreditköp,

4. beträffande *ändring i konsumentkreditlagen*

att riksdagen med avslag på propositionen och med anledning av motion 1986/87:Fi103 yrkande 3 samt med bifall till motion 1986/87:Fi104 yrkande 3 antar följande

Förslag till
Lag om ändring i konsumentkreditlagen (1977:981)

Härigenom föreskrivs att 30 § konsumentkreditlagen (1977:981) skall upphöra att gälla vid utgången av år 1986.

Närvarande: f. d. justitierådet Hult, regeringsrådet Dahlman, justitierådet Gad.

Enligt protokoll vid sammanträde den 11 november 1986 har riksdagens finansutskott beslutat inhämta lagrådets yttrande över förslag till lag med bemyndigande att meddela föreskrifter om betalningsvillkor vid kreditköp samt förslag till lag om ändring i konsumentkreditlagen (1977:981), vilka förslag upptagits i regeringens proposition 1986/87:27 om fortsatt kreditpolitisk lagstiftning.

Förslagen har inför lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Samuel Hermelin.

Förslagen föranleder följande yttrande av *lagrådet.*

Förslaget till lag med bemyndigande att meddela föreskrifter om betalningsvillkor vid kreditköp

Enligt 8 kap. 3 § regeringsformen skall föreskrifter om förhållandet mellan enskilda och det allmänna, som gäller åligganden för enskilda eller i övrigt avser ingrepp i enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden, meddelas genom lag. I 8 kap. 7 § stadgas emellertid att regeringen utan hinder av 3 § kan efter bemyndigande i lag genom förordning meddela föreskrifter om annat än skatt, om föreskrifterna avser något av vissa i 7 § uppräknade ämnen, bl. a. kreditgivning och näringsverksamhet.

Den föreslagna lagen är uppenbarligen avsedd att inom den nyss angivna ramen ge regeringen ett bemyndigande, som skall kunna utnyttjas när det bedöms vara nödvändigt från allmän synpunkt eller närmare bestämt av samhällsekonomiska skäl. Att riksdagen bemyndigar regeringen att i sådana situationer utfärda föreskrifter, som stramar åt näringsidkares möjligheter att ge kredit i den yrkesmässiga verksamheten, synes vara fullt förenligt med regeringsformens regler för normgivning. Bemyndigandet får emellertid självfallet utnyttjas endast inom den tidigare angivna ramen, dvs. för att meddela föreskrifter av offentligrättslig art; föreskrifterna får däremot inte ingripa i enskilda personers inbördes ekonomiska förhållanden och därmed inte heller i avtal som har ingåtts eller som ingås mellan näringsidkare och konsumenter (jfr 8 kap. 2 §).

Från de synpunkter som lagrådet har att beakta finns med hänsyn till det anförda i princip inte något att erinra mot den föreslagna bemyndigandelagen. Vad beträffar utformningen av lagen må emellertid erinras om ett uttalande i propositionen (1973:90 s. 209) med förslag till ny regeringsform. Enligt uttalandet borde, när fråga var om föreskrifter som kunde beröra mera väsentliga medborgarintressen, riksdagen mera preciserat ange de ramar inom vilka regeringen skulle få röra sig. Ingrepp av nu ifrågavarande slag, vilka kan få återverkningar för ett mycket stort antal näringsidkare och

konsumenter, får anses avse ett väsentligt medborgarintresse. Mot denna bakgrund kan enligt lagrådets mening anföras motiv för att i förevarande fall ytterligare precisera det föreslagna bemyndigandet. Av detta bör lämpligen framgå att det får av regeringen utnyttjas endast i den utsträckning som bedöms vara nödvändig av samhällsekonomiska skäl. Vidare torde bemyndigandet böra begränsas till att avse kreditgivning i yrkesmässig verksamhet. Att regeringen skulle kunna ge föreskrifter även i fråga om privatpersoners kreditgivning och låta myndigheternas tillsyn omfatta rent privata transaktioner kan knappast vara påkallat från samhällsekonomisk synpunkt; något sådant är uppenbarligen inte heller avsett. Första meningen i lagförslaget kan förslagsvis ges följande lydelse: "Regeringen får, i den utsträckning som bedöms vara nödvändig av samhällsekonomiska skäl, meddela föreskrifter om de betalningsvillkor som i yrkesmässig verksamhet säljare eller kreditgivare skall tillämpa gentemot konsumenter vid kreditköp av varor, tjänster eller andra nyttigheter".

Förslaget till lag om ändring i konsumentkreditlagen (1977:981)

Lagrådet lämnar förslaget utan erinran.

Lagutskottets yttrande 1986/87:2 y

om fortsatt kreditpolitisk lagstiftning (prop. 1986/87:27)

Till finansutskottet

Finansutskottet har berett lagutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1986/87:27 jämte eventuella motioner.

I propositionen föreslår regeringen (finansdepartementet) att riksdagen skall anta i propositionen framlagda förslag till

1. lag om fortsatt giltighet av lagen (1974:922) om kreditpolitiska medel,
2. lag med bemyndigande att meddela föreskrifter om betalningsvillkor vid kreditköp,
3. lag om ändring i konsumentkreditlagen (1977:981).

Med anledning av propositionen har väckts motionerna 1986/87:Fi103, 1986/87:Fi104 och 1986/87:Fi105.

I motion Fi103 av Anne Wibble m. fl. (fp) yrkas

1. att riksdagen med ändring av regeringens förslag beslutar om förlängning av giltighetstiden för lagen om kreditpolitiska medel (1974:922) med två år,
2. att riksdagen avslår regeringens förslag om fortsatt bemyndigande till regeringen att meddela föreskrifter om betalningsvillkor vid kreditköp,
3. att riksdagen avslår lag om ändring i konsumentkreditlagen (1977:981).

I motion Fi104 av Lars Tobisson m. fl. (m) yrkas

1. att den fortsatta giltighetstiden för lagen (1974:922) om kreditpolitiska medel begränsas till två år, dvs. till utgången av år 1988,
2. att förslaget till lag med bemyndigande att meddela föreskrifter om betalningsvillkor vid kreditköp avslås,
3. att 30 § i konsumentkreditlagen (1977:981) upphävs samt
4. att vad som i motionen anförts om det fortsatta kreditpolitiska reformarbetet ges regeringen till känna.

I motion Fi105 av Stig Josefson (c) och Martin Olsson (c) yrkas

1. att riksdagen beslutar med ändring av vad i propositionen föreslås att lag om fortsatt giltighet av lagen (1974:922) om kreditpolitiska medel skall ha fortsatt giltighet till utgången av år 1988.
2. att riksdagen avslår förslaget i proposition 1986/87:27 om lag med bemyndigande att meddela föreskrifter om betalningsvillkor vid kreditköp.

På begäran av finansutskottet har lagrådet yttrat sig över de i propositionen framlagda förslagen till lag med bemyndigande att meddela föreskrifter

om betalningsvillkor vid kreditköp och lag om ändring i konsumentkreditlagen.

Lagutskottet har beslutat att avge yttrande över propositionen och motionerna såvitt avser frågan om bemyndigande att meddela föreskrifter om betalningsvillkor vid kreditköp. Lagutskottet får anföra följande.

Regler om krediter till konsumenter finns i konsumentkreditlagen (1977:981). Lagen gäller kredit (betalningsanstånd eller lån) som är avsedd huvudsakligen för enskilt bruk och som lämnas eller erbjuds konsument av näringsidkare i dennes yrkesmässiga näringsverksamhet. Lagen är också tillämplig på kredit som lämnas av någon annan än en näringsidkare om krediten förmedlas av näringsidkaren som ombud för kreditgivaren.

Bestämmelserna i lagen är av både näringsrättslig och civilrättslig natur och omfattar såväl krediter som lämnas utan direkt samband med köp av varor, dvs. fristående krediter, som kreditköp. Med kreditköp förstås enligt lagen köp av vara då säljaren lämnar köparen anstånd med någon del av betalningen. Kreditköp föreligger också då betalningen helt eller delvis erläggs med belopp som köparen får låna av säljaren eller av annan kreditgivare på grund av en överenskommelse mellan kreditgivaren och säljaren. Som kreditköp räknas vidare vissa avtal om uthyrning m. m. Vid kreditköp skall enligt 8 § konsumentkreditlagen i princip minst 20 % av varans kontantpris betalas kontant (kontantinsats). Av 9 § följer att en näringsidkare som underlåter att ta ut kontantinsats kan meddelas ett vitesförbud av marknadsdomstolen att fortsätta härmed. Enligt 30 § gäller dock reglerna om kontantinsats och ingripande av marknadsdomstolen inte sådana kreditköp för vilka regeringen meddelat föreskrifter med stöd av lagen (1975:90) med bemyndigande att meddela föreskrifter om betalningsvillkor vid yrkesmässig försäljning av bilar eller av lagen (1985:580) med bemyndigande att meddela föreskrifter om betalningsvillkor vid kreditköp.

Enligt de båda bemyndigandelagarna får regeringen meddela föreskrifter om betalningsvillkor vid yrkesmässig försäljning av bilar resp. betalningsvillkor som säljare eller kreditgivare skall tillämpa gentemot konsument vid kreditköp av varor, tjänster och andra nyttigheter.

Lagen med bemyndigande att meddela föreskrifter om betalningsvillkor vid kreditköp antogs av riksdagen våren 1985 (prop. 1984/85:217, LU 1984/85:44) och trädde i kraft den 25 juni 1985. Den ersatte en lag från år 1980 som gav regeringen bemyndigande att meddela föreskrifter om betalningsvillkor endast vid kontoköp. Bakgrunden till lagstiftningen var att den ekonomiska utvecklingen under de första månaderna år 1985 gjort det nödvändigt att begränsa sådan konsumtionsökning som byggde på ett ökat utnyttjande av krediter. Syftet med den nya lagen var att regeringen skulle få möjlighet att vidta åtgärder beträffande också andra kreditköp än kontoköp för att begränsa den lånefinansierade privata konsumtionen.

Med stöd av bemyndigandelagarna utfärdade regeringen år 1985 tre förordningar om betalningsvillkor vid yrkesmässig bilförsäljning, vid kontoköp resp. vid vissa andra kreditköp. Förordningarna gällde till utgången av mars 1986 då de upphävdes av regeringen.

Vid riksdagsbehandlingen av förslaget till 1985 års bemyndigandelag övervägde lagutskottet frågan om lagen borde tidsbegränsas. Utskottet

stannade emellertid för att så inte borde ske. Utskottet beaktade därvid bl. a. att de två dåvarande bemyndigandelagarna beträffande bilförsäljningen och kontoköpen inte var tidsbegränsade. Enligt utskottets mening var det emellertid angeläget att bemyndigandet inte kvarstod längre än som var nödvändigt. Utskottet förutsatte därför att – om den ekonomiska utvecklingen visade att det efter den 1 juli 1986 inte längre fanns något behov av skärpta regler för konsumentkrediterna – regeringen för riksdagen framlade förslag om att lagen upphävdes. Skulle det vid denna tidpunkt endast beträffande någon eller några kreditformer behövas ett bemyndigande borde regeringen i stället framlägga förslag om en ny och mindre långtgående lagstiftning. Om det däremot enligt regeringens bedömande även efter den 1 juli 1986 fanns ett behov av lagen borde regeringen i skrivelse till riksdagen redovisa skälen för sin bedömning.

I enlighet med riksdagens önskemål återkom regeringen i frågan under våren 1986.

I proposition 1985/86:150 framhöll föredragande statsrådet att det fortfarande fanns ett behov av en bemyndigandelag avseende konsumentkrediter, vilken gör det möjligt för regeringen att snabbt kunna ingripa med konsumtionsdämpande åtgärder när detta är motiverat av ekonomisk-politiska åtgärder. I yttrandet (LU 1985/86:4 y) till finansutskottet över propositionen i denna del förklarade sig lagutskottet på närmare anförda skäl dela föredragande statsrådets uppfattning. Utskottet förordade därför att tre motionsyrkanden angående upphävande av 1985 års bemyndigandelag skulle avstyrkas. I sitt av riksdagen godkända betänkande (FiU 1985/86:30) anslöt sig finansutskottet till lagutskottets bedömning och avstyrkte bifall till motionsyrkandena. Enligt finansutskottet borde en samordning övervägas mellan bemyndigandelagarna och lagen (1974:922) om kreditpolitiska medel. Sistnämnda lag har en giltighetstid av tre år, och giltighetstiden skulle enligt den senaste förlängningen utgå vid årsskiftet 1986-1987. Finansutskottet hemställde därför att bemyndigandelagarna skulle upphöra att gälla vid denna tidpunkt.

I den nu aktuella propositionen föreslås att giltighetstiden för den kreditpolitiska lagen förlängs till utgången av år 1989. Förslaget i propositionen innebär vidare att reglerna om bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter om betalningsvillkor vid yrkesmässig bilförsäljning och vid kreditköp samlas i en lag, vars giltighetstid samordnas med den kreditpolitiska lagens. Den nya bemyndigandelagen skall alltså upphöra att gälla vid utgången av år 1989. Vidare inskränks bemyndigandet beträffande bilförsäljning till att avse endast betalningsvillkor som tillämpas gentemot konsument.

I motion Fi103 (fp) hänvisas till vad som anfördes i en med anledning av proposition 1985/86:150 väckt motion. Motionärerna i motion Fi104 (m) framhåller att kreditmarknaden i görligaste mån bör vara fri varför det begärda bemyndigandet ej bör ges. I motion Fi105 (c) hävdas att förslaget innebär ett alltför långtgående bemyndigande att ingripa med kreditbegränsningar och därmed sätta konsumentkreditlagen ur spel. Motionärerna ifrågasätter också huruvida ett sådant bemyndigande är förenligt med regeringsformens föreskrifter om normgivningsmakten.

I yttrande över propositionen i aktuell del framhåller lagrådet att den

föreslagna bemyndigandelagen uppenbarligen är avsedd att inom ramen för regeringsformens bestämmelser om normgivningsmakten ge regeringen ett bemyndigande, som skall kunna utnyttjas när det bedöms vara nödvändigt från allmän synpunkt eller närmare bestämt av samhällsekonomiska skäl. Att riksdagen bemyndigar regeringen att i sådana situationer utfärda föreskrifter, som stramar åt näringsidkares möjligheter att ge kredit i den yrkesmässiga verksamheten, synes enligt lagrådet vara fullt förenligt med regeringsformens regler för normgivning. Bemyndigandet får emellertid självfallet endast utnyttjas för att meddela föreskrifter av offentligrättslig art; föreskrifterna får däremot inte ingripa i enskilda personers inbördes ekonomiska förhållanden och därmed inte heller i avtal som har ingåtts eller som ingås mellan näringsidkare och konsumenter.

Med hänsyn till det anförda anser lagrådet att det – från de synpunkter som lagrådet har att beakta – i princip inte finns något att erinra mot den föreslagna bemyndigandelagen. Vad beträffar utformningen av lagen erinrar emellertid lagrådet om ett uttalande i propositionen (1973:90 s. 209) med förslag till ny regeringsform. Enligt uttalandet borde, när fråga var om föreskrifter som kunde beröra mera väsentliga medborgarintressen, riksdagen mera preciserat ange de ramar inom vilka regeringen skulle få röra sig. Ingrepp av nu ifrågavarande slag, vilka kan få återverkningar för ett mycket stort antal näringsidkare och konsumenter, får enligt lagrådet anses avse ett väsentligt medborgarintresse. Mot denna bakgrund kan enligt lagrådets mening anföras motiv för att i förevarande fall ytterligare precisera det föreslagna bemyndigandet. Av detta bör lämpligen framgå att det får av regeringen utnyttjas endast i den utsträckning som bedöms vara nödvändig av samhällsekonomiska skäl. Vidare torde bemyndigandet böra begränsas till att avse kreditgivning i yrkesmässig verksamhet. Att regeringen skulle kunna ge föreskrifter även i fråga om privatpersoners kreditgivning och låta myndigheternas tillsyn omfatta rent privata transaktioner kan knappast vara påkallat från samhällsekonomisk synpunkt; något sådant är uppenbarligen inte heller avsett. Lagrådet föreslår att första meningen i lagförslaget ges följande lydelse: "Regeringen får, i den utsträckning som bedöms vara nödvändig av samhällsekonomiska skäl, meddela föreskrifter om de betalningsvillkor som i yrkesmässig verksamhet säljare eller kreditgivare skall tillämpa gentemot konsumenter vid kreditköp av varor, tjänster eller andra nyttigheter."

Lagutskottet instämmer i vad lagrådet sålunda anfört. Lagutskottet vill härutöver framhålla att det inte nu finns anledning att göra någon annan bedömning i fråga om behovet av den föreslagna lagstiftningen än den som riksdagen gjorde för ett halvår sedan. Utskottet vidhåller således uppfattningen att det finns ett behov av en bemyndigandelag avseende konsumentkrediter, vilken gör det möjligt för regeringen att snabbt kunna ingripa med konsumtionsdämpande åtgärder, när detta är motiverat av ekonomiskpolitiska skäl. Utskottet ser det som en fördel att bemyndigandena föreslås samlade i en lag med samma begränsade giltighetstid som lagen om kreditpolitiska medel. Riksdagen får härigenom tillfälle att i samband med ett ställningstagande till frågan om fortsatt giltighet av sistnämnda lag pröva om det fortfarande finns behov av ett bemyndigande för regeringen att kunna

ingripa med föreskrifter om begränsningar av konsumentkrediter. Med hänsyn till att den föreslagna lagen ger regeringen en tämligen långtgående fullmakt att ingripa mot kreditköp och därmed i viss mån sätta konsumentkreditlagen ur spel vill utskottet liksom tidigare stryka under att bemyndigandet inte är avsett att tas i bruk annat än i nödfall. Utgångspunkten bör vara att bemyndigandet så långt möjligt inte skall behöva utnyttjas och om så sker endast för en begränsad period. I likhet med vad lagutskottet anförde då frågan prövades förra gången förutsätter utskottet vidare att regeringen, då föreskrifter med stöd av lagen skall utfärdas, noga överväger vilka kreditköpsformer som behöver regleras och i författningstexten försöker precisera dem. Utskottet vill också hänvisa till sitt tidigare uttalande om vikten av att regeringen därvid tar hänsyn till de särskilda problem som till följd av en kreditåtstramning kan drabba vissa branscher av näringslivet och mindre kapitalstarka konsumenter.

Med hänvisning till det anförda förordar lagutskottet att riksdagen antar de framlagda lagförslagen med den ändring som föreslagits av lagrådet. Motionerna Fi103, Fi104 och Fi105 bör avslås i motsvarande delar.

Stockholm den 20 november 1986

På lagutskottets vägnar

Per-Olof Strindberg

Närvarande: Per-Olof Strindberg (m), Lennart Andersson (s), Owe Andréasson (s), Stig Gustafsson (s), Ulla Orring (fp), Martin Olsson (c), Inga-Britt Johansson (s), Allan Ekström (m), Bengt Kronblad (s), Bengt Harding Olson (fp), Nic Grönvall (m), Gunnar Thollander (s), Marianne Karlsson (c), Berit Löfstedt (s) och Ewa Hedkvist Petersen (s).

Avvikande mening

Per-Olof Strindberg (m), Ulla Orring (fp), Martin Olsson (c), Allan Ekström (m), Bengt Harding Olson (fp), Nic Grönvall (m) och Marianne Karlsson (c) anser att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 4 med "Lagutskottet instämmer" och slutar på s. 5 med "motsvarande delar" bort ha följande lydelse.

Lagutskottet vill för sin del framhålla att det nu föreslagna liksom det nuvarande bemyndigandet för regeringen att meddela föreskrifter om betalningsvillkor vid kreditköp innebär en långtgående fullmakt att av kreditpolitiska skäl ingripa mot konsumentkrediterna och därmed sätta konsumentkreditlagen ur spel. Formellt sett ger bemyndigandet möjlighet att helt förbjuda köp som inte sker mot kontant betalning. Enligt utskottets mening kan en så vittgående fullmaktslagstiftning inte accepteras av flera skäl. Bl. a. kan regeringens möjligheter att med stöd av bemyndigandet strama åt handeln på kredit få allvarliga effekter på den fria prisbildningen och leda till inte godtagbara ingrepp i enskilda konsumenters levnadsvillkor. Särskilt allvarlig kan situationen bli för mindre kapitalstarka konsumentgrupper.

Redan på grund av anförda skäl ställer sig utskottet avvisande till att regeringen skall ges det begärda bemyndigandet. Härtill kommer att vad som anförs i propositionen inte ger belägg för att det fortfarande finns ett behov av lagstiftningen. Utvecklingen av samhällsekonomin tyder närmast på att några kreditåtstramningar inte är erforderliga för närvarande.

På grund av det anförda delar utskottet motionärernas uppfattning att något nytt bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter om betalningsvillkor vid kreditköp inte bör ges. I enlighet härmed bör 30 § konsumentkreditlagen upphöra att gälla. Utskottet förordar således att riksdagen med bifall till motionerna Fi103 yrkandena 2 och 3, Fi104 yrkandena 2 och 3 samt Fi105 yrkandena 2 dels avslår de i propositionen framlagda förslagen till lag med bemyndigande att meddela föreskrifter om betalningsvillkor vid kreditköp och till lag om ändring i konsumentkreditlagen, dels antar följande förslag till lag om ändring i konsumentkreditlagen.

Förslag till
Lag om ändring i konsumentkreditlagen (1977:981)

Härigenom föreskrivs att 30 § konsumentkreditlagen (1977:981) skall upphöra att gälla vid utgången av år 1986.

Innehåll

Sammanfattning 1
Inledning 1
Propositionen 2
Motionerna 6
Utskottet 6
Fortsatt giltighet av lagen (1974:922) om kreditpolitiska medel 6
Bemyndigande att meddela föreskrifter om betalningsvillkor vid kreditköp 8
Hemställan 11

Reservationer
1. Fortsatt giltighet av lagen om kreditpolitiska medel (m, fp, c) 12
2. Bemyndigande att meddela föreskrifter om betalningsvillkor vid kreditköp (m, fp, c) 13

Bilagor
1. Lagrådets yttrande 15
2. Lagutskottets yttrande (LU 1986/87:2 y) 17

gotab Stockholm 1986 11865